

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата педагогічних наук, доцента

Колесник Наталії Євгенівни

на дисертаційне дослідження **Ахмеда Муайяда Карам**

«Формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі університету»,

представлене на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання

Актуальність обраної теми дослідження Ахмеда Муайяда Карам не викликає сумнівів, вона зумовлена змінами освітньої парадигми, потребами формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва упродовж усього періоду освітнього процесу в закладах вищої освіти, утвердженням нових цінностей у позааудиторній роботі, модернізацією в контексті європейських вимог, реалізацією ключових пріоритетів через нові формації, що здатні перетворювати світ за законами краси в полікультурному просторі.

Важливим фактором, що засвідчує актуальність окресленої проблеми є наявність соціального замовлення, зміст якого представлено у Законах України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.), Концепції національно-патріотичного виховання (2015 р.), Концепції сучасної мистецької школи (2017 р.), Концепції художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітньому навчальному закладі (2004 р.), Стратегії ООН «Молодь 2030» (2018 р.). У цих документах зазначена необхідність всебічного розвитку людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей.

Актуальність дослідження підсилюється низкою виявлених дисертантом суперечностей між:

- потребою суспільства у фахівцях з високим рівнем сформованості естетичної компетентності та практичною розробленістю цієї проблеми;
- об'єктивно високим естетичним потенціалом позааудиторної роботи університету та практично низьким рівнем її використання у формуванні естетичної компетентності студентів;
- необхідністю формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва відповідно до запитів сьогодення та відсутністю науково обґрунтованого змісту форм, методів та педагогічних

умов ефективної реалізації цього процесу.

Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану науково-дослідної роботи кафедри професійної освіти та управління навчальним закладом ПрАТ «ВНЗ Міжрегіональна Академія управління персоналом»: «Теоретичні і методичні засади удосконалення освіти у вищих навчальних закладах України» (державний реєстраційний номер 0100U00346).

У зв'язку з вищезазначеним проблема, яка обрана Ахмедом Муайядом Карамом для дисертаційного дослідження є безумовно актуальною та соціально значущою для професійної підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі університету, представляє науковий інтерес для викладачів закладів вищої освіти.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Здійснений дисертантом аналіз стану розробленості проблеми формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі університету дозволив визначити теоретичні основи дослідження, сформулювати його мету, завдання, об'єкт та предмет. Варто відзначити логічну побудову завдань дослідження, що уможливило розробку, обґрунтування та експериментальну перевірку визначених критеріїв, показників та рівнів сформованості естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва; технології формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі університету. Виділені відповідно до мети і завдань методи дослідження (теоретичні, емпіричні та математичної статистики) сприяли одержанню достовірних і обґрунтованих результатів.

Досягнення поставленої мети базується на глибокому аналізі наукових джерел, освітніх програм та навчальних планів провідних закладів вищої освіти України.

Структура дисертаційного дослідження Ахмеда Муайяда Карам логічна, коректна, дозволяє повністю виконати завдання дослідження і різнобічно проаналізувати проблему. У дисертації виважено й коректно сформульовано науковий апарат, визначено наукову новизну, обґрунтовано практичне значення роботи. Структура дисертації представлена анотаціями, вступом, двома розділами, висновками до розділів, висновками, списком використаних джерел та додатками.

Враховуючи здійснений дисертантом аналіз філософської, психолого-педагогічної, мистецтвознавчої літератури, низки державних документів – варто зазначити, що проблема дослідження виходить на рівень міждисциплінарної.

Дослідження побудоване на змістовній джерельній базі, яку дисертант доцільно систематизував. Вивчення такого значного масиву джерел (серед яких 9 іноземними мовами) дало автору підстави для формулювання обґрунтованих наукових висновків, що засвідчили достатню методологічну культуру дисертанта. Відзначимо, що загалом дисертантом здійснено аналіз 159 наукових джерел.

Дисертація Ахмеда Муайяда Карама містить достатню кількість цифрового та графічного матеріалу (21 таблиця і 11 рисунків), що дає можливість наочного представлення результатів роботи. Зміст, результати проведеної роботи, висновки повністю відображають основні положення дисертації.

Наукова новизна одержаних результатів дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше: визначено сутність поняття «естетична компетентність учителя образотворчого мистецтва» як інтегроване особистісне утворення майбутніх учителів образотворчого мистецтва; обґрунтовано і розроблено технологію формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі університету (етапи – мотиваційний, операційно-діяльнісний, контрольний-оцінний); обґрунтовано змістову структуру, визначено критерії (гностичний, емоційно-ціннісний, естетично-діяльнісний), виявлено показники та рівні (високий, достатній, початковий) сформованості естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва; уточнено: сутність понять «компетентність», «позааудиторна робота» в контексті формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва.

Цінним внеском Ахмеда Муайяда Карама є уточнені та обґрунтовані у ході наукового дослідження зміст та організаційні форми позааудиторної роботи, спрямовані на формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва в умовах закладу вищої освіти.

Практичне значення одержаних результатів дослідження.
Дисертаційне дослідження Ахмеда Муайяда Карама має практичну

спрямованість. Автором розроблено і впроваджено в практику навчально-методичний комплекс. Заслуговує на увагу авторський факультативний курс «Естетична компетентність особистості: шляхи формування», впровадження діагностичних методик, які спрямовані на дослідження рівнів сформованості естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва, а також обґрунтування відповідних критеріїв, показників, що представлено у розділі 2, § 2.1.

Заслуговує на увагу використання у дослідно-експериментальній роботі методика «Ціннісні орієнтації» (М. Рокич), шкала оцінки значущості емоцій, тематичний апперцептивний тест, тест на визначення рівня здатності до саморозвитку, самоосвіти (В. Андреев), методика відчуття форми (О. Торшилова, Т. Морозова), метод узагальнення незалежних характеристик, тест на схильність до педагогічної професії. Узагальнені дані впроваджених діагностичних методик представлено у таблиці 2.1.

Оцінка змісту та завершеності дисертації. Текст дисертації чітко структурований та відображає логіку наукового дослідження. Необхідно відмітити, що в цілому робота відрізняється достатнім рівнем узагальнення, самостійністю наукового пошуку, творчим підходом до розв'язання наукових проблем. Автореферат повністю відповідає змісту і структурі дисертаційної роботи.

У *першому розділі* дисертантом проведено ґрунтовний аналіз теоретичних основ формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі університету; виділено понятійно-термінологічний апарат проблеми дослідження, зокрема розкрито сутність понять «компетентність», «компетенція», «естетика», «естетична компетентність»), «компетентна особистість», «естетична компетентність учителя образотворчого мистецтва» (§1.1, с. 23 – 45); визначено потенціал позааудиторної діяльності університету у формуванні естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва (§1.2, с. 45 – 58); відображено змістова структура естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва (§1.3, с. 59 – 82).

Відповідно до визначених дефініцій Ахмедом Муайядом Карамом обґрунтовано ефективність та актуальність використання естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва для оцінювання кількісно-якісних характеристик її сформованості через емоційно-ціннісний,

гностичний, естетично-діяльнісний компоненти (с. 84 – 85).

У другому розділі досліджено організаційно-методичні засади формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі університету; дисертантом уточнено та обґрунтовано критерії, показники та рівні сформованості естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва; висвітлено методикку їх діагностування (§2.1, с. 86 – 114); представлено хід та результати констатувального етапу експерименту (§2.2, с. 114 – 125); теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено технологію формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі, описано зміст її реалізації (§2.3 с. 125 – 151); проаналізовано хід та результати дослідно-експериментальної роботи (§2.4. с. 151 – 169).

Позитивним є створення авторської технології формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі й перевірка її ефективності, яка становить сукупність взаємопов'язаних елементів – соціального замовлення, мети, змісту, принципів, форм, методів, засобів, результату.

Достатньо ґрунтовно і виважено побудована експериментальна частина дисертаційного дослідження з використанням методу кутового перетворення Фішера (розрахунок критерію ϕ). Варто відзначити обґрунтування дисертантом вищезазначеної методики, відповідно до відсоткових часток, при аналізі якісних даних (с. 165 – 170), що супроводжується кількісно-якісними змінами у рівнях сформованості естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва в позааудиторній роботі університету.

Повнота викладених наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях.

Висновки до розділів та загальні висновки з дослідження виважені, цілісні, комплексно й концентровано виявляють авторську позицію й високий рівень узагальнення теоретичного та емпіричного матеріалу. Додатки представляють ґрунтовне опрацювання діагностичного й практичного методичного матеріалу і можуть вважатися окремим результатом дослідницької роботи.

Основні результати дисертаційного дослідження дисертанта представлено у 8 публікаціях, у т.ч. 1 стаття у співавторстві; з них: 3 статті у

наукових фахових виданнях України, 1 стаття у зарубіжному виданні (у співавторстві), 3 тези доповідей.

У дисертації зроблено посилання на всі наукові праці дисертанта, аналіз яких засвідчив їхню якісну та кількісну відповідність вимогам до опублікування результатів дисертаційного дослідження на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Попри значущість отриманих Ахмедом Муайядом Карамом теоретичних, методичних і практичних дослідницьких результатів, маємо висловити деякі зауваження і побажання до дисертаційного дослідження, які носять переважно рекомендаційний або ж дискусійний характер, але можуть посприяти подальшим дослідженням у цій галузі, а саме:

1. З нашого погляду, у розділі I, що відображає теоретичне обґрунтування проблеми формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва в позааудиторній роботі університету, недостатньо повно узагальнено здобутки зарубіжних наукових шкіл, доцільно було б більш ширше проаналізувати зарубіжний досвід проблеми дослідження.
2. Доречним бачиться розкриття у дисертації кращого педагогічного досвіду кураторів академічних груп, оскільки роль куратора в управлінні виховною діяльністю в університеті та формуванні естетичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти є визначальною.
3. Характеристика базових понять дослідження у розділі I (§1.2, § 1.3) потребує звернення до методу контент-аналізу. Це б підсилило характеристику досліджуваних понять. Доречно було б здійснити авторське уточнення дефініції «формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва», що посилить відображення унікальних особливостей проблеми дослідження.

Висловлені зауваження мають дискусійний характер і не знижують загальної позитивної оцінки дисертації та можуть розглядатися як побажання щодо удосконалення подальшого наукового пошуку. Проведене дослідження засвідчує належну наукову компетентність здобувача, а також дає підстави оцінювати роботу як оригінальний і самостійно виконаний науковий доробок. У рукописі наявні усі необхідні ознаки цілісного, завершеного наукового

дослідження.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів».

Дисертація Ахмеда Муайяда Карам є завершеним науковим дослідженням, спрямованим на розв'язання проблеми формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва у позааудиторній роботі університету. Враховуючи актуальність теми, наукову новизну, обґрунтованість отриманих результатів та їх практичну значущість, а також відповідність поданої роботи вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12 січня 2017 р. (zareєстровано в Міністерстві юстиції України від 03 лютого 2017 р. за № 155/30023) та вважаємо, що автор Ахмед Муайяд Карам заслуговує на присудження ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.07 – теорія і методика виховання.

Офіційний опонент –
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри мистецьких дисциплін
і методик навчання
Житомирського державного університету
імені Івана Франка

Н. Є. Колесник

ПІДПИС ЗАСВІДЧУЮ:
Начальник відділу кадрів Житомирського
державного університету
імені Івана ФРАНКА

